

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ КУРС
ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ, ТОПОГРАФІЧНОЇ
АНАТОМІЇ**

**МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ З ТОПОГРАФІЧНОЇ
АНАТОМІ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ ІІ КУРСУ
СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ)**

**РОЗДІЛ
«ТОПОГРАФІЧНА АНАТОМІЯ ТА ОПЕРАТИВНА
ХІРУРГІЯ ДІЛЯНКИ ШИЇ»
(ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ І РОБОТИ НА
ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТТЯХ)**

Методичні розробки підготували: к. мед. н., доц. Вайнагій О.М., к. мед. н., доц. Литвак В.В., затверджені на засіданні кафедри загальної хірургії (з курсами травматології, оперативної хірургії та судової медицини), протокол № __ від __ 2019р.

Рецензент: _____-зав.кафедрою ,доктор медичних наук,професор.

Відповідальний за випуск: В.М.Шимон - зав. кафедрою загальної хірургії (з курсами травматології, оперативної хірургіїта судової медицини), доктор медичних наук, професор.

Методичні рекомендації затверджені на навчально-методичній комісії медичного факультету Ужгородського національного університету протокол № __ від __ 2019 року.

ВСТУП

Топографічна анатомія з оперативною хірургією займає важливе місце в системі медичної освіти на межі теоретичних та клінічних дисциплін. Оволодіння основами цього "двоєдиного" предмету базується на вивченні анатомічних даних для конкретних запитів лікувально-профілактичних робіт. Оволодіння програмним матеріалом допоможе студентам-медикам максимально використати анатомічні знання при вивченні клінічних дисциплін, оволодінні способами і методами діагностики, лікування і профілактики захворювань.

Відомі вітчизняні вчені - В.М.Шевкуненко, О.І.Максименков, Г.Е.Островерхов, В.В.Кованов визначають топографічну анатомію як прикладну науку, яка об'єднує в собі теорію і практику медицини, що вивчає взаємне розміщення органів і тканин в межах конкретної ділянки з поверхні в глибину (тобто пошарово).

Відомий лікар О.П.Кубарев писав: "Без знання топографічної анатомії немає ні хірурга, ні терапевта".

Перші фундаментальні праці із топографічної анатомії були написані видатним вітчизняним хірургом і педагогом М.І.Пироговим - засновником топографічної анатомії та оперативної хірургії як науки і як окремого предмету в системі медичної освіти.

Викладання топографічної анатомії та оперативної хірургії здійснюється на лекціях і на практичних заняттях. Лекція носить вузловий, узагальнюючий характер, в ній розкриваються останні досягнення медичної науки, методологічні питання, підкреслюється роль вітчизняних вчених в розвитку предмета, в цілому сприяє формуванню у майбутніх лікарів науково-матеріалістичного світогляду.

Для кращого засвоєння топографічної анатомії та оперативної хірургії рекомендується використання відповідних логічних планів (алгоритмів).

Алгоритм для вивчення анатомічної ділянки:

1. Межі ділянки з урахуванням орієнтирів.
2. Шари ділянки з визначенням особливостей їхньої будови, що мають значення в практичній медицині (діагностиці захворювань, хірургічній обробці та зашиванні ран, оперативних доступах).
3. Топографія основних судинно-нервових утворень ділянки (проекційна лінія магістральних судин і нервів та їх синтопія).

Алгоритм для вивчення внутрішніх органів:

1. *Голотонія* - місце розміщення та деталі будови органу (або особливості будови його).
2. *Скелетонія* - відношення органу до кісткових і хрящових утворень.
3. *Синтонія* - взаємовідношення оточуючих тканин та органів або різних анатомічних утворень.
4. Кровообіг внутрішніх органів.
5. Венозний відтік від них.
6. Іннервація їх.
7. Лімфатичний відтік (регіональні та віддалені групи лімфатичних вузлів по відношенню до відповідних органів).

Окрім топографічної анатомії даний предмет включає в себе і розділ оперативної хірургії. Оперативна хірургія може бути визначена як наука про закони і техніку виконання хірургічних операцій. Вивчення цієї частки предмету переслідує кілька задач: знання хірургічного інструментарію, правила його використання, визначення оптимальних доступів до уражених внутрішніх органів (включаючи такі поняття як анатомічна доступність, технічна можливість та фізіологічна дозволенисть), засвоєння основних етапів найпоширеніших оперативних втручань та прогнозування їхнього впливу на анатоμο-фізіологічний стан організму.

Відповідний алгоритм для вивчення оперативних втручань:

1. Показання до операцій.
2. Положення хворого на операційному столі під час виконання операцій.
3. Знеболювання.
4. Оперативний доступ до ураженого органу, ділянки.
5. Оперативний прийом (основні етапи та їх моменти).
6. Пошарове зашивання операційної рани.
7. Найбільш часті помилки та можливі ускладнення при відповідних оперативних втручаннях.

Перевірка знань студентів здійснюється шляхом усного або письмового опитування на початку практичного заняття, контролю за якістю приготування анатомічних препаратів, виконання хірургічних втручань на трупному матеріалі та на тваринах.

Практикується виконання студентами ділових ігор та розв'язування ситуаційних задач, тестовий контроль їх знань.

Сучасна підготовка спеціалістів у вищій школі зв'язана з одержанням значної кількості інформації, що викликає необхідність удосконалення на науковій основі самого процесу засвоєння її. Збільшення об'єму знань ставить більш суворі вимоги до вивчення студентами матеріалу із даного предмету під час практичних занять та лекцій, самостійної роботи їх і при підготовці до складання заліків та іспитів. У зв'язку з чим "Методичні розробки до практичних занять з топографічної анатомії та оперативної хірургії для студентів III-IV курсів медичного факультету Ужгородського національного університету" складені з метою надання можливості для більш раціонального використання студентами часу, відведеного для вивчення предмету в межах навчальної програми та полегшення засвоєння відповідного матеріалу на заняттях та в позаурочний час.

Практичне заняття проводиться в наступному порядку:

1. Письмова частина заняття (тестовий контроль, та ситуаційні задачі), по темі заняття – 10 хв.
2. Коротке опитування студентів на предмет визначення ступеня підготовленості їх до заняття - 20 хв.
3. Самостійна робота студентів під контролем викладача - 45 хв. (відпрацювання основних практичних навиків відповідно до теми заняття або імітація класичних оперативних втручань на біоматеріалі або макетах).
4. Завдання на наступне заняття - роз'яснення викладачем основних питань і пунктів наступного заняття - 15 хв.

Матеріальне забезпечення практичного заняття проводиться у відповідності до теми. При вивченні топографічної анатомії основна робота виконується на біологічних препаратах (трупний матеріал) з використанням загального хірургічного інструментарію для препарування. Окремі питання теми вивчаються при допомозі таблиць, схем, атласів, муляжів, діапозитивів та монографій.

Оперативні втручання виконуються на біологічному матеріалі (труп) та на тваринах (собака, щур, морська свинка) з використанням хірургічного обладнання, інструментарію та медикаментозних засобів.

Примітки:

1. Перше заняття (тема 1) проводиться без опитування студентів з обов'язковою вступною мікролекцією викладача; контроль засвоєння матеріалу проводиться на наступному занятті разом з матеріалами теми 2.
2. Підсумкове заняття в кінці кожного вивченого розділу даного предмету проводиться у вигляді письмової (тести та ситуаційні задачі), та усної співбесіди із студентом в межах питань, визначених для підготовки до підсумкового заняття. Підсумкове заняття може проводитися і письмово в межах цих же питань. Відповідь на кожне запитання доповнюється перевіркою знань відповідних практичних навичок на біологічних препаратах, загального та спеціального хірургічного інструментарію.
3. Для проведення учбових операцій на тваринах викладачем із числа кращих студентів формується операційна бригада в складі анестезіолога, хірурга, асистентів хірурга та операційної сестри. Інші члени групи спостерігають за ходом операції, протоколюють її в спеціальному обліковому журналі.

Основними навчальними посібниками із курсу топографічної анатомії та оперативної хірургії є наступні:

1. ГЕ.Островерхое, Д.Н.Лубоцкий, Ю.М.Бомаш "Оперативная хирургия и топографическая анатомия" М.Медицина, 1992.
2. В.В.Кованов (ред.)"Оперативная хирургия и топографическая анатомия" М.Медицина, 1995.
3. Оперативна хірургія і топографічна анатомія / Під редакцією Кульчицького К.І / Київ, "Вища школа", 1994
4. Ю.М.Лопухин, М.Н.Молоденков "Практикум по оперативной хирургии" М.Медицина, 1968.
5. Оперативна хірургія і топографічна анатомія під редакцією М.С.Скрипникова. Підручник для студентів медичних вузів. Київ, "Вища школа" 2000
6. К.И.Кульчицкий, Н.С.Скрипников и др. Практикум по оперативной хирургии и топографической анатомии для студентов Лечебного факультета. Полтава, 1-е и 2-е изд. Полтава, 1988, 1991
7. К.И.Кульчицкий, В.Н.Круцьяк, Н.С.Скрипников и др. Практикум по оперативной хирургии и топографической анатомии для студентов педиатрического факультета, Черновцы, 1990
8. Конспект лекцій
9. Рекомендована допоміжна література приводиться для кожної теми практичного заняття окремо.

ПРЕДМЕТ ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ. ХІРУРГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ. ЗАГАЛЬНА ХІРУРГІЧНА ТЕХНІКА. РОЗТИН ТКАНИН ТА ЇХ З'ЄДНАННЯ. ШВИ І ВУЗЛИ. ЗУПИНКА КРОВОТЕЧІ В РАНІ (ОПЕРАЦІЯ НА ТВАРИНІ).

Тези мікролекцій викладача.

На початку заняття викладач повинен познайомити студентів з кафедрою, її учбовими кімнатами, обладнанням, основними задачами кафедри в навчально-методичній та науково-дослідній роботі, напрямками вивчення топографічної анатомії та оперативної хірургії та вимогами сучасної медичної науки. Порядок і особливості проведення практичних занять із топографічної анатомії і оперативної хірургії. Методи вивчення топографічної анатомії. Загальний хірургічний інструментарій. Правила використання його. Починаючи знайомство з хірургічним інструментарієм викладач вказує на те, що розрізняють загальний та спеціальний хірургічний інструментарій, хірургічні зшиваючі апарати.

Хірургічний інструментарій поділяється на загальний та спеціальний. Загальний хірургічний інструментарій використовується в повсякденній клінічній практиці при виконанні найпростіших маніпуляцій як в амбулаторіях, так і в поліклініках і т.д. Спеціальним хірургічним інструментарієм користуються тільки при виконанні строго спеціалізованих оперативних втручань у відповідних клініках, відділеннях.

Загальний хірургічний інструментарій за принципом його використання ділиться на чотири групи:

1. інструментарій, що служить для розтинання тканин пошарово
2. інструментарій, який використовують для зупинки кровотечі в рані (тобто для проведення пошарового гемостазу)
3. група допоміжного інструментарію
4. інструменти, що використовують для пошарового з'єднання розітнених тканин

Після цього викладач переходить до характеристики кожного інструмента окремо, зупиняється на його використанні в хірургічній практиці, на засобах користування. Пояснюється порядок розкладання інструментів на столику операційної сестри. Крім того, кожна академічна група знайомиться з учбовими вітринами: "загальний хірургічний інструментарій", "спеціальний хірургічний інструментарій", "зшиваючими хірургічними апаратами" (УКБ, УО і УКЖ), апаратами для зашивання кровоносних судин.

МЕТА ЗАНЯТТЯ: ознайомити студентів із основними принципами загальної хірургічної техніки, навчити їх загальним правилам пошарового розтину тканин та пошарового з'єднання тканин.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Мікролекція викладача.
2. Самостійна робота студентів під контролем викладача по виконанню пошарової, місцевої інфільтраційної анестезії на трупному матеріалі;
  - розсічення м'яких тканин з використанням різних позицій скальпеля.
  - оволодіння основними прийомами з'єднання тканин (техніка зав'язування простого "жіночого", морського і хірургічного вузлів; накладання вузлового перервного та обвивного неперервного швів); задані маніпуляції виконуються студентами на макетах.
  - навчитися основним способам зупинки кровотечі в рані (на трупному матеріалі і рушниках).
3. Пояснення викладачем основних питань наступної теми з метою полегшення підготовки студентів до заняття.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Підготовка операційної бригади до роботи (обробка рук і операційного поля, підготовка інструментального столика).
2. Провести ввідний ендоплевральний, а потім - ендотрахеальний наркоз тварині.
3. Підготовка операційного поля.
4. Пошарове розтинання тканин.
5. Виконати перший етап операції - доступ до органів шії.
6. Пошарове з'єднання тканин.
7. Аналіз основних моментів даного етапу операції.

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ:

1. Які правила розташування хірургічних інструментів на столику операційної сестри?
2. Які правила підготовки рук хірурга до операції?
3. В чому полягає підготовка операційного поля?
4. Які існують способи місцевої анестезії?
5. Як необхідно тримати скальпель під час проведення розрізу шкіри?
6. Які існують вимоги до шовного матеріалу?
7. Які існують види хірургічних вузлів?
8. Який основний принцип роз'єднання тканин?
9. В чому полягає основний принцип з'єднання тканин?
10. Які існують види хірургічних швів?
11. Класифікація хірургічних операцій.

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ВМІТИ:

1. Комплектувати набори інструментів для операцій на м'яких тканинах.
2. Володіти прийомами користування скальпелем, ножицями, пінцетами, голкотримачами та іншим.
3. Володіти технікою підготовки рук хірурга до операції.
4. Володіти технікою обробки операційного поля.
5. Володіти технікою ізоляції операційного поля стерильною білизною.
6. Володіти технікою пошарової інфільтраційної анестезії.
7. Володіти технікою пошарового розтину тканин.
8. Володіти технікою зупинки кровотечі в операційній рані.
9. Володіти технікою з'єднання тканин.
10. Володіти технікою зав'язування хірургічних вузлів.

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПО ТЕМІ:

1. Вміти користуватися відповідними хірургічними інструментами із кожної групи загального хірургічного інструментарію.
2. Знати правила їх використання.
3. Освоїти техніку підготовки операційного поля.
4. Навчитися проводити пошарову місцеву інфільтраційну анестезію.
5. Розтин м'яких тканин при допомозі скальпеля та ножиць.
6. Зав'язування простого, морського та хірургічного вузлів.
7. Здійснення гемостазу в рані.
8. Накладання вузлового, обвивного та матрацного швів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Ю.М. Лопухин "Экспериментальная хирургия" МЛ 971
2. В.Хартич, Н.И.Кузин "Общая хирургия" М.Медицина 1985 с 88.

ТЕМА 1

ТОПОГРАФІЧНА АНАТОМІЯ ДІЛЯНКИ ШИЇ, ОРГАНІВ ШИЇ

МЕТА ЗАНЯТТЯ:

1. Засвоїти зовнішні орієнтири та межі шиї та її ділянок
2. Вивчити топографію структур в межах певних трикутників шиї
3. Визначити морфологічне обґрунтування шляхів розповсюдження гнійних процесів (флегмон та гематом шиї)
4. Засвоїти особливості топографії органів шиї та основного судинно-нервового утворення шиї
5. Опанувати техніку препарування органів шиї та основного судинно-нервового пучка шиї

ОСНАЩЕННЯ ЗАНЯТТЯ:

- труп бальзамований
- муляжі, схеми, таблиці
- окремі органи шиї

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ:

1. Межі, орієнтири ділянок та трикутників шиї
2. Межі фасцій та клітковинних просторів шиї
3. Топографічну анатомію поверхневих вен і нервів шиї
4. Відмінності зовнішньої сонної артерії від внутрішньої
5. Які гілки віддає зовнішня сонна артерія на шиї
6. Топографічну анатомію органів шиї (гортані, глотки, щитоподібної та прищитоподібних залоз, трахеї, стравоходу).
7. Склад основного судинно-нервового пучка шиї.

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ВМІТИ:

1. Відпрепарувати поверхневі структури шиї
2. Оголити загальну сонну артерію в межах сонного трикутника і підвести під неї лігатуру, оголити язикову артерію.
3. Відпрепарувати окремі органи та інші анатомічні утворення шиї на трупному матеріалі.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НА ЗАНЯТТІ:

1. Загальна топографо-анатомічна характеристика шиї людини. Поверхневі судини та нерви.
2. Поділ шиї на ділянки. Проекція органів і судинно-нервових утворень на трикутники шиї.
3. Топографічна анатомія фасцій шиї, класифікація їх за Шевкуненко.
4. Топографічна анатомія клітковинних просторів шиї. Анатомічні передумови поширення гнійників шиї в сусідні ділянки.
5. Оперативне лікування флегмон шиї.

6. Топографічна анатомія підщелепної слинної залози.
7. Топографія трикутника Пирогова та клінічне значення його.
8. Топографічна анатомія глотки.
9. Топографічна анатомія шийного відділу стравоходу.
10. Топографічна анатомія гортані.
11. Топографічна анатомія шийного відділу трахеї.
12. Топографічна анатомія щитоподібної та прищитоподібної залоз.
13. Топографічна анатомія основного судинно-нервового утворення шиї.
14. Клінічне значення топографії сонного трикутника. Синокаротидна рефлексогенна зона.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Контроль знань студентів по темі №1 і №2.
2. Пошарове препарування ділянки шиї з уточненням основних зовнішніх орієнтирів.
3. Визначення на препараті основних між фасціальних проміжків шиї і зв'язок їх з переднім і заднім середостінням, можливі шляхи розповсюдження гнійних процесів з шиї в сусідні ділянки.
4. Вивчення на анатомічних препаратах топографії органів шиї (гортані, глотки, трахеї, стравоходу, щитоподібної залози та прищитоподібних залоз).
5. Самостійна робота студентів під контролем викладача: -вскриття надгрудинної міжапоневротичної флегмони; -вскриття флегмони ретровісцерального клітковинного простору, препарування елементів основного судинно-нервового утворення шиї.
6. Заключення викладача та пояснення основних питань наступного заняття.

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПО ТЕМІ:

1. Вміти орієнтуватися в зовнішніх орієнтирах шиї, шарах і фасціях шиї при їх розтинах.
2. Вміти прогнозувати можливі шляхи розповсюдження гною при флегмонах шиї.
3. Проводити доступи до клітковинних просторів шиї (міжапоневротичного надгрудинного та ретровісцерального) на трупі.
4. Знання зовнішніх орієнтирів для пальпаторного дослідження органів шиї.
5. Проектування основного судинно-нервового пучка шиї на шкіру та рівня біфуркації загальної сонної артерії.
6. Використання кісткового орієнтиру для пальцевого притиснення загальної сонної артерії з метою тимчасової зупинки кровотечі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА :

1. И.Ф. Матюшин. "Операции на шее" Горький, 1975.
2. Конспект лекцій

ТЕМА 2

ТОПОГРАФІЧНА АНАТОМІЯ ГЛИБОКИХ МІЖМ'ЯЗЕВИХ ПРОМІЖКІВ ШИЇ. ЛАТЕРАЛЬНИЙ ТРИКУТНИК ШИЇ.

МЕТА ЗАНЯТТЯ: засвоїти особливості топографії латерального трикутника шиї та анатомічних утворень в його межах.

ОСНАЩЕННЯ ЗАНЯТТЯ: труп бальзамований, муляжі, схеми.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НА ЗАНЯТТІ:

1. Топографічна анатомія зовнішнього трикутника шиї. Особливості його фасціальної структури.
2. Топографія підключичного судинно-нервового утворення та практичне використання її знання.
3. Топографія венозних кутів Пирогова та термінальних відділів лімфатичних шляхів.
4. Топографічна анатомія діафрагмального нерву та шийного відділу симпатичного нервового стовбура.
5. Топографічна анатомія глибоких міжм'язевих проміжків шиї.
6. Особливості обробки ран шиї.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Контроль знань студентів.
2. Вивчення на анатомічних препаратах глибоких міжм'язевих проміжків шиї та топографії підключичного судинно-нервового утворення.
3. Самостійна робота під контролем викладача: пошарове препарування в межах латерального трикутника шиї.
4. Заключення викладача та пояснення основних питань наступного заняття.

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПО ТЕМІ:

1. Виконати блокаду зірчатого вузла на трупі.
2. Використання орієнтирів для визначення проєкцій підключичних артерії та вени з метою виконання пункції їх, катетеризація підключичних судин.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. С.И. Елизаровский, Р.Н. Калашников "Оперативная хирургия и топографическая анатомия". М., 1979
2. Конспект лекцій

ТЕМА 3

ОПЕРАТИВНІ ВТРУЧАННЯ НА ДІЛЯНЦІ ШИЇ ПІДСУМКОВЕ ЗАНЯТТЯ З ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ДІЛЯНКИ ШИЇ

МЕТА ЗАНЯТТЯ:

1. Ознайомити студентів з технікою раціональних розрізів на шиї, технікою оголення та перев'язування спільної та зовнішньої сонних артерій
2. Дати морфологічне обґрунтування місцевого знеболювання під час субтотальної, субфасціальної резекції щитоподібної залози
3. Оволодіти технікою проведення ваго-симпатичної блокади за Вишневським
4. Засвоїти техніку проведення трахеостомії
5. З'ясувати рівень засвоєння студентами відповідного розділу в межах навчальної програми.
6. Поглиблене вивчення найбільш важливих питань топографії та оперативної хірургії ділянки шиї в клінічному аспекті.

ОСНАЩЕННЯ ЗАНЯТТЯ: труп бальзамований, дрібні тварини, муляжі, спеціальний хірургічний інструментарій для виконання трахеостомії.

ОСНАЩЕННЯ ЗАНЯТТЯ: труп бальзамований, вологі препарати ізольованих органів шиї, муляжі, таблиці, загальний та спеціальний хірургічний інструментарій

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ:

1. Напрями раціональних розрізів в межах ділянок шиї
2. Техніку проведення трахеотомії, трахеостомії

СТУДЕНТ ПОВИНЕН ВМІТИ:

1. Визначати напрямки раціональних розрізів на шиї
2. Запобігти розвитку повітряної емболії при пораненнях шиї та розвитку флегмон шиї

ОСНОВНІ ПИТАННЯ:

1. Техніка виконання трахеостомії. Види трахеостомій. Можливі помилки і ускладнення при виконанні трахеостомії.
2. Резекція щитоподібної залози за Ніколаєвим.
3. Дренування лімфатичної грудної протоки.
4. Доступ до шийного відділу стравоходу з метою видалення стороннього

тіла.

5. Вагосимпатична блокада за Вишневським. Блокада зірчатого вузла.
6. Доступ до загальної та зовнішньої сонних артерій з метою оголення та перев'язки їх.

ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Межі та шари підщелепного трикутника, їх клінічне значення.
2. Межі та шари трахео-лопаткового та сонного трикутників, їх клінічне значення.
3. Межі та шари лопатково-трапецієподібного та лопатково-ключичного трикутників, їх клінічне значення.
4. Класифікація фасцій шиї за Шовкуненко.
5. Топографічна анатомія поверхневої фасції шиї та поверхневого і глибокого листків власної фасції шиї.
6. Топографічна анатомія внутрішньо-шийної та передхребтової фасцій шиї.
7. Локалізація підщелепної флегмон. Оперативний доступ з метою її вскриття. Шляхи поширення гною.
8. Локалізація надгрудинної міжпапоневротичної флегмони, шляхи розповсюдження її. Оперативний доступ.
9. Локалізація флегмон клітковинного простору судинно-нервового пучка. Шляхи розповсюдження, оперативний доступ.
10. Локалізація флегмон передорганного клітковинного простору шиї. Шляхи розповсюдження. Оперативний доступ.
11. Локалізація ретровісцеральних флегмон шиї. Шляхи розповсюдження гною. Оперативний доступ до неї.
12. Топографічна анатомія флегмони лопатково-трапецієподібного трикутника шиї. Шляхи розповсюдження. Оперативний доступ.
13. Топографічна анатомія флегмони надключичного трикутника. Шляхи розповсюдження. Оперативний доступ.
14. Топографічна анатомія щитоподібної залози.
15. Вагосимпатична блокада за Вишневським.
16. Топографічна анатомія венозних кутів Пирогова та термінальних ділянок лімфатичних шляхів.
17. Топографічна анатомія глибоких міжм'язових проміжків латерального трикутника шиї.
18. Резекція щитоподібної залози за Ніколаєвим.
19. Трахеостомія. Види трахеостомій. Помилки та ускладнення при виконанні трахеостомії.
20. Топографічна анатомія основного судинно-нервового пучка шиї. Операція перев'язки загальної (зовнішньої) сонної артерії.
21. Анатомічне обґрунтування тактики хірурга при пораненнях шиї.
22. Топографічна анатомія трикутника Пирогова, його клінічне значення.
23. Топографічна анатомія глотки.
24. Топографічна анатомія гортані.
25. Топографічна анатомія шийного відділу стравоходу. Доступ до шийного відділу стравоходу.
26. Топографічна анатомія шийного відділу трахеї.
27. Дренування грудної лімфатичної протоки.

28.Блокада зірчатого вузла.

29.Топографічна анатомія прищитоподібних залоз.

30.Топографічна анатомія клітковинних просторів шиї та шляхи розповсюдження гнійних процесів на сусідні ділянки.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Організація роботи групи (формування операційної бригади в складі хірурга, двох асистентів хірурга, анестезіолога, операційної сестри).
2. Виконати операцію трахеостомії на тварині.
3. Засвоїти техніку введення, фіксації та заміни трахеостомічної трубки.
4. Аналіз результатів проведення операції та оформлення її протоколу.
5. Пояснення викладача основних питань наступного заняття.

ПЛАН РОБОТИ НА ЗАНЯТТІ:

1. Письмова контрольна робота - 40 хв.
2. Відкрите обговорення письмових робіт з аналізом окремих питань на біологічних препаратах, муляжах, схемах, а також допущених студентами помилок під час відповідей - 30 хв.
3. Перевірка знання спеціального хірургічного інструментарію - 20 хв.

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПО ТЕМІ:

1. Техніка виконання трахеотомії, трахеостомії
2. Виконання доступів до сонних артерій
3. Проведення вагосимпатичної блокади за Вишневським
4. Пункція підключичних судин з метою їх катетеризації

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА :

1. Д А. Арапов, Ю.Ф. Исаков "Трахеостомия как лечебный метод при патологических состояниях". М., 1964.
2. Конспект лекцій